

עין משפט
נר מצוה

א [מיי' פ"ה מהל' טומאת
מת הל"ג]:
קח ב מיי' פ"ז מהלכות
אבות הטומאה הלכה
ה:
קח ג מיי' פ"י שם הלכה
ג:

תורה אור השלב

1. וְכֹל אֲשֶׁר יִגַּע עַל פְּנֵי
הַשָּׂדֶה בְּחִלְלֵי חָרֵב אוֹ
בְּמֵת אוֹ בְּעֵצִים אָדָם אוֹ
בְּקֹבֶר יִטְמָא שְׁבַעַת
יָמִים: בַּמִּדְבָּר יֵט טוֹ

רבינו חננאל

ודייקנין מדהוה ליה
למכתב בחלל. כדכתיב
ועל הנוגע בעצם או בחלל,
וכתיב וכל אשר יגע על
פני השדה בחלל חרב
או במת, שמעינן מינה
דלא כתבו אלא ללמד כי
החרב הרי הוא כחלל.

ותניא בספרי דברי רב
בחלל חרב, אב הכותב
וילמד על ההובש שטמא
טומאת שבעה, והנוגע
בו טמא טומאת שבעה
לא למדנו כללים ולאדם
וגר, וגרסין בתחלת
שיטתן חולקן בעינין
טמא השוחט בקדשיין
האי טמא דאיטמי במאי
אי נימא דאיטמי במת
בחלל חרב בחיוב, וליפנין
חרב הרי הוא חלל
אב הטומאה הוא. טמיה
לשכין, תחיל שכין יטמא
לבשר, תתברר כי כל כלי
מחבת הנוגעים בטמא
נעשים אב הטומאה. וכיון

קָרָשָׁה מִשְׁמַע לִדְבִי־עַם מִזְרָחִי וְכֵן מִשְׁמַע
בְּרִישׁ פִּי־וַעַן דִּמְסַחַת טְהוֹרֹת (מִשְׁנֵה א)
וּחְלָה וּפָגַם שָׁזֵן מִשְׁקֵה טוֹפֵה הָרִי אֵל
הָרִי הֵן שְׂנִיִּים וְכִזְרֵה הָרִי קִמְיֵה רִ"ר
וְהִינֵנו לְעוֹלָם אִפִּי־ קָרְשׁוֹ וְהָאֵל קִאִי־ רִ"ר
קָרָשָׁה^ט: **הַבָּא** מִזְרָחֵה וּבִפְנֵי. הָקִשָּׁה רִ"ר
וְהִינֵנו מִזְכִּירָהּ הֵן הִיכִי דְשִׁלְשִׁי לְדוֹת
אִסּוֹר לְדֹאֲרִייתָא^י וְרִבִּי יוֹסֵף דְּלִאֲמַר אֵל
לֵן לְמִילְפָּךְ אִסּוֹר מִטּוּמְאָהּ וְכִי אִשְׁפִּישָׁה
לֵלָה יִלְפִין אִסּוֹר מִטּוּמְאָהּ^י וְאֹרִי־ לֵלָה
מִטּוּמָה טְהוֹרָה עִם הַטּוּמָה מִשְׁמַע
לְשִׁרְף וְהִינֵנו זֶשֶׁ: **הַתָּם פְּסוּלֵי**
וְקִשָּׁה לִרִ"י זִשְׁלֵמָה לִמִּד־רוֹחֵל מִטּוּמָא
דְּרִבְנָן זִשְׁעָה שִׁשִּׁת־ מִפְּסוּלֵי לְדֹאֲרִייתָא
רוֹחֵל מִדְּלֹאֲרִייתָא^ב אֲמַאי לֹא יִלְפִי שִׁפָּה
לְדֹאֲרִייתָא לְרִשּׁוֹן לְדֹאֲרִייתָא^ג הֵינֵנו
שְׁנֵי דְרִבְנָן דְּקִמְדְּמִי זִשְׁמֻךְ דְּקִאֲמֵר
לֵלָה דְּמִי דְּמִקְלֹקֵל לְדֹאֲרִייתָא שִׁיכּוֹל
שִׁיכּוֹל לְקַלְקֵל קְלֹקֵל דְּרִבְנָן וְיִמֵר אִפִּי־
דְּמִי שִׁפָּה קְלֹקֵל אִסּוֹר דְּרִבְנָן לְקַלְקֵל
רִ"י יוֹסֵף דְּסִל־לֵקֶמֶן (פג). טוּמְאָתָה מִשְׁקָן
וּוֹלֵה טוּמָאֵה דְּרִ"י מִינָה לְדֹאֲרִייתָא לֵלָה
זִיחָה מוֹתֵר לְעִשׂוֹת שְׁנֵי דְרִבְנָן^ד וְ
זִשְׁשׁוּרְפֵה עִם טוּמָאֵה לֹא הוּא אֲלֵל שְׁנֵי
לֵה צוֹלֵר טוּמָאֵה דְּרִבְנָן^ה מִינָה נִמֵּי
לְאֲמֵר פְּסוּל מִדְּלֹאֲרִייתָא מוֹתֵר לְעִשׂוֹת
דְּרִבְנָן מוֹתֵר לְעִשׂוֹת שְׁנֵי^ו וְזִירוּשְׁלֵמִי
טוּמָאֵה דְּרִבְנָן לֵלָה זִכָּר רֵלֵל לְפָנֶיךָ
הַפֶּרֶס שָׂהוּ מִזְכִּירָהּ^ז דָּךְ שְׁמַלְמֵלֵה

פסול הוא, הנה הטומאה
השניה לא הוסיפה לו
(ו) לשלמן כלום, פסול היה
מקודם ועכשיו פסול הוא,
ואלא מאי לטמא אחרים
מדיקרייתא הוא. מכדי
משקה לא שנה כי נכרי
באב הטומאה ולא שנה
כי נגעו בראשון ובשני,
אינוהו שני עבדי, דתנן
בפרק פרה ו' כל הפסול בתרומה מטמא משקין להיות חתלה חוץ מטבול יום,
ולאוקמה באי טומאה, ליתני בני ואפילו בני של חרש, שמעינן מזה שלשיו מזה
לטמא אחרים מדיקרייתא הוא. **מתני** אמר רבי מאיר מדבריהם למדנו ששורשי

וַיֵּלֶךְ הָבָא פְסוּל וּשְׂמָא. *אע"ג דשליש של תרומה מטמא הקודש כמו שלישי דקודש דתנן במסכת טהרות (פ"ב משה' ו) שלישי שבכולן מטמא משקה קודש ופוסל אוכלי קודש ואתרומה קאי *מ"מ אור"י^א דמגע טבול יום לא חשיב כשלישי דלפילו בקודש גופיה לא מטמא דבמעלה צפ"י טהאת העוף (דף ט.) תנן טהאת העוף מועלין זה משהוקדשה נמלקה הוכשרה ליפסל בטבול יום ודייק בגמרא לאיפסולי אין לטמוי לא והכי קצר רבי עקיבא לקמן (דף י"ט.) כהסולת והקטורת והלזונה^ב וכו' מיהו תימא דשלישי דטבול יום יעשה רביעי מק"ו ממחוסר כפורים כדמסקי רבי יוסי שלישי דעלמא ונימא מה מחוסר כפורים שמוח בתרומה פסול בקודש שלישי דטבול יום שפסול בתרומה אינו דין שיעשה רביעי בקודש ואם יש שום מיעוט^ג בשלישי דטבול יום א"כ כי עבד לקמן ק"ו נימא שלישי דטבול יום יוכיח^ד ויבדלושמי במסכת חגיגה פריך לה:

אפ"ר בראשון ושני נמי תחלה
היו. מכאן משמע דשמן
חשוב משקה ולקמן (דף ח.) גבי
משקה בית מטבחיא וכן בזמה דוכמי
והא דתנן (טהרות פ"ג משנה ג) ר"מ
אומר שמן תחלה לעולם וחס"א אף
הדבש ור"ש שוירי אומר היין פירוש
דיוקא יין אכל הנך לא ופסקינן
בקהמא רבה (נמוח לה.) דהלכתא
כוותיה אור"ת דהתם מייירי צנקרש
ואחר כך נמוח^א כדמשמע בחוספתא^ב
דקאמר התם זמה אמרו שמן תחלה
לעולם צנקרש ואחר כך נמוח^א וצ"ל
התם נמוח וזו היא חזקתא דר' יוחנן

נקרא משמע לר"ע מרדכי וכן מרדכי
 בריש פ"ג דמסכת טהרות (משה ה) דקמי האם הרוצח והגרסיין
 וחלג ופגן שזן משקע טופח היה הן מחלה קרשו ואח"כ ינימוהו
 הרי הן שניים ובתר הכי קמי ר"מ אומר השמן מחלה לעולם
 והיינו לעולם אפי' קרשו ואחא קאי ר"ש שזרי והכא משמע ליה בלא
 (תקש"ט): **הכא** מהור ובמא. הקשה ר"י לוקמ' זו' דאסור מדאורייתא
 והיינו מדבריהם כי היכי דשלישי דאורייתא מותר לעשותו שני ה"נ
 איסור דאורייתא^א ורבי יוסי דאמר אינה היא המדה אית ליה דלית
 לן למילף איסור מטומאה כמו שאפרש לקמן ל"ל משום דכפר פסול
 דלא לפיגין איסור מטומאה^א ואורי' דלא צ"ע לאוקומה כצד דשריפין
 תרומה טהורה עם הטמאה משמע ליה בדרך שני אדם רגילין
 לשרוף והיינו בשש: **התם** פסול' ובמא והכא מהור ובמא.
 וקשה לר"י בשלגה למ"ד אוכל מטמא אוכל א"ש דלא יליף איסורא
 דרבנן בשעה ששית' מפסול דאורייתא^א אבל למ"ד אין אוכל מטמא
 אוכל מדאורייתא^ב אמאי לא יליף שפיר כמו שמותר לעשות מפסול
 דאורייתא דאסור דאורייתא^א אין מותר לעשות מאיסורין דרבנן
 שני דרבנן כמקדמין בסמוך דקאמר רימא דקסבר ר"מ כו' ואורי'
 דלא דמי דמקלקול דאורייתא שיכול לקלקלו עוד יותר אין ללמוד
 שיכול לקלקל קלקול דרבנן יותר אפי' בקלקול דרבנן^א אבל בסמוך
 מדמי שפיר קלקול איסור דרבנן לקלקול שלישי דרבנן מדע דהא
 ר' יוסי דס"ל לקמן (פו.) טומאת משקין לטמא אחרים דאורייתא וה"ל
 וולד טומאה דר' חנינא דאורייתא לא יליף^א מילה איסורין דרבנן
 שיאה מותר לעשותו שני דרבנן^א דלמ"ד אין אוכל מטמא אוכל
 כשורפו עם טמאה לא היה אלא שני דרבנן^א ואת' למאי דמוקים
 לה בולד טומאה דרבנן^ב ר' חנינא נמי מוסיף אדר' עקיבא דמר"ע
 דאמר פסול מדאורייתא מותר לעשותו ראשון לא שמעינן שיאה שלישי
 דרבנן מותר לעשותו שני^ב וצירושלמי פיך לה וקאמר למ"ד בולד
 טומאה דרבנן לא בא ר"ע אלא לפחות תיפתר בטבול יוס דבית
 הפרס שהוא מדבריהם^ב אך שמחליף דברי רבי יוחנן לצד פסול:

ד'ר' חנינא זכר שנטמא באב הטומאה דקתני באב הטומאה דלוריי דקתני כגון שנטמא בזויל הטומאה דרבנן כגון כלי שנטמא במשקין הטומאה ורבנן גזרו שיהיו משקין מומאין כלי משום משקה זב וזב דער טמא באבזויל דהו וזל וזל דרבנן משקין היו וזל דער שנטמא ש"ס על ידו טהור גמור מן המזכיר הוא ואשמיטין ו'

ורומה מטמא משקין להיות תחלה חרץ מטבול יום, למה לי למתנא בנר שנטמא בטמא מה
ני בנר ואפילו בנר של חרש, שמענין מינה שליש מותר לעשותו (שני) ראשון, וטומאת משקין
א. מלתני אמר רבי מאיר מדבריהם למדנו ששורפיו תרומה טהורה עם הטמא בפסח כו'.

אור לארבעה עשר פרק ראשון פסחים

בחלל חרב. הקיץ חרב לחלל. מתכת שנגע במת הרי הוא אפי אפי אפי
הטומאה במת עצמו ושנגע במת מה הרי הוא אפי הטומאה כמוהו
גזירת הכתוב היא במתת אכל טומאת מת ולא אכל שאר טומאות;
וה"ל גר הטומאה וכשתוסף שמו שליש אכל נעשה ראשון;
ונוקמה בנר של חרב. דאין אלא

ראשון כנוגע בטמא מת ואשמעינן ר"ע דשלישי מותר לעשותו שני. ודקשי לך מאי הוסיף אדר' חנינא הוסיף טובא דלילו התם גבי דבר קדשים כי שריף שלישי בדלי ראשון ועשהו שני טמא היה מתחלה לטמא אחרים שהשלישי עושה רביעי בקודש ועכשיו כשהוא שני הוי טמא כלומר לא נשתנה שמו לקלקול יותר מצדאשונה ולאו גבי עדותו של ר"ע גבי תרומה קאי דלילו שמן קודש אינו אלא של נחמות וגאכל הוא ואינו ראוי למדליק מנחה שנטמא קודש שנתנו בנחמה משקדם בטמא לין לן היתר לכהנים וגשקדם בקודש צנית הדשן כשאר פסולי קדשי קדשים אבל שמן תרומה שנטמא כהנים מדליקין בו דכתיב (נחמי לך את משמרת תרומותי בשמי תרומות הכתוב מדבר אחת תרומה שטורה שחכת תרומה טמאה ואמר רחמנא אלך תהא להסיקא תחת דהשילי דהיות דת' הוייל דת' (דף ע"ד)

וְשִׁמְךָ שְׁלִישִׁי שֶׁל תְּרוּמָה אִינוֹ טֶמֶא לְטֶמֶא אַחֲרִים אֲלֵא פְסוֹל דְּאִין שְׁלִישִׁי עוֹשֶׂה רְבִיעִי בְּתִרְוּמָה וְכִי הִדָּר עֲבִיד לִיה שֶׁנִּי ה"ל טֶמֶא: מַמְזִי קְשִׁיּוּסִים. לְבַד יְהוּדָה מֵאִי אִירָא דְמִנִּי טֶמֶא מִן אִי צַנֵּר שֶׁל חֶרֶס קָאִי וּבִרְאָשׁוֹן עֲסָקִין לָהֶּ לִי דְנֻקַּת שְׂקִיבֵל טוֹמֵאָה וְזוּ מֵאֵל הַטּוֹמֵאָה שֶׁל מֵת לִינִי שְׁנֵטֵמ' וּמֵאִי

תסם ואנן קי"ל דלין כלי מקבל טומאה אלא מחז הטומאה ומה
לי אב הטומאה דמת מה לי אב הטומאה דשרץ אלא מדנקט
מת ש"מ דבר של מחבת עסקין דיש חילוק בו בין נגיעת אב
הטומאה דמת לאב הטומאה דעלמא ואשמעי' דבבר שהוא עצמו
אב הטומאה קאמר: ש"מ. מדקאמר הוסיף ר"ע קסבר טומאת
משקים לטמא אחרים דאורייתא היא ודלא כהני תנאי דפירקין
אמרי לקמן' שאין משקין מטמא אולם מן התורה אלא מדברין דלי
ס"ד דלין משקין מטמאין אחרים אלא מדברין מאי תוספת דלוסיף
ר"ע דלמר שהיה שהיה שלישי עשאוהו ראשון ומה בכך האי נר
אב הטומאה כי עשאו ראשון להאי שמן מאי מהני ליה אחרי שלא
יטמא אחרים: לאפסולי גופיה. הוא דמהני ליה הא פסול וקאי:
דינמא. אהני ליה שיטמא אחרים מעכשיו מדברין: אי. תוספת
דברגן אתא לאשמעי' מאי איריא דנקט שמדליקין אותו דבר אב
הטומאה שעושין אותו להאי שמן ראשון דאורייתא ח"נ אשמעינן
שמדליקין אותו דראשון לטומאה או בשני לטומאה נמי תחלה הו
כלומר אירא נמי תוספת מדברין כי הוא שנעשה ראשון מדברגן
והטומא עוד שני ושלישי דהא גזור דברגן על משקין אשכילי נעשו
משקין בשני יעשו ראשונים: דסנן כל הפוסל את התרומה. כל הני
דמייטין צפ' יליאות השבת (דף יא:) גבי שמונה עשר דבר שגזרו
עליהם תורת שניים לפסול את התרומה מטמאין משקין אפילו חולין
להיות תחלה חוץ מטבול יום שפוסל לתרומה מן התורה וגזירת
הכתוב היא ומ"מ איקלישא טומאה ידידיה ולא גזור ביה לעשות
משקין תחלה דלין דברי תורה לריבין חיזוק ומאסו דמשקין עלולים
לקבל טומאה ומה היא עלילתם שמשקין טומאה שלא בהכשר גזרו
עליהם חומר הרבה שיהו כהנים נזהרין לשומרין: אלא ש"מ. דמהדרת
למעבדיה ראשון דאורייתא ש"מ לטמאין אחרים ולעשותן שני
דאורייתא קאמר. כל סדר טומאה דאב עושה ראשון וראשון שני בחולין
ותו לא ושני שלישי בתרומה ושלישי רביעי בקודש כולה מדאורייתא
הוא בפירקין: נימא קסבר ר"מ. מדיליף מדבריהן קסבר מתני'
דכל אב הטומאה דאורייתא הוא אבב בשר שנטמא בזולת הטומאה
דמדאורייתא אין אוכלין ומשקין מטמאין כלי שאין אוכל נעשה אב
שהן אב הטומאה כגון רוקן ומימי רגליו צפ"ק דנדה (דף יא:) והאי
טומאה והכלי היה וולד וולד דברגן ומדאורייתא טהור הוא והאי
נגיעה דכיון דאירא עלה טומאה דברגן מטמאין לה דראשון דאורייתא:
ומאי

י. אלא ש"מ דנהי דבמקולקלת מדאורייתא שרי לאוסופי בקלקוליה, ליכא למיגמר מיניה למק היכי דמוסיף רי"ע סגן הכהנים. **תוס' ש"מ**. יא. דהא לא גמרין מדדי דכפ"י. **שם**. ועי"ש **כ**. והשתא הוי דומיא דר' חנינא דמטמא מדרבי. **תוס' ר"ע**.

מסורת הש"ס

חלל (א) ידעו ליה לכתוב בחלל
כמו למעלה הנוגע בעצם או
בחלל אלף להבי חרב חרב
מיותר ולברות חרב חרב
הוא כחלל ערוך ערך חל
(ד"ר) (ב) ולקמן יט: עט.
שם קא: מיר ג: חולין
(ג) (למקן טו: א) פרה
ג"ה (ד) [חולין לד:]
(ה) [במדבר יח] דף טו,
(ו) טברות פ"ב, ח' וינע'
חוספות עריוני עא: ד"ה
שמן וטוב' מחמות לא.
ד"ה אימא,

גליון הש"ס

תוס' ד"ה ואילו הכא וכו'
 אע"ג דשלישי. עיין חולין
 פו ע"ב תוד' מ' משקה
 טבול יוס: בא"ד מ"מ
 אור"י דמנע טב"י. ע'
 חגיגה כ ע"א תוד' ר'
 רלב"ג: גמ' אמר רבא
 ש"מ קסבר ר"ע. ע' טורי
 אכן מגילה דף יט ע"ב
 ד"ה ר"י ממזר: תוס' ד"ה
 התם פסול וכו' ר"ה גמ'
 מוסף. ע' זצמס כ ע"א
 תוד' הסוכה:

מוסף רע"י

חרב הרי הוא כחלל.
טומאות של מת הראויות
לטמא כלי, כגון מת והנוגע
בו דהוי מיהא אב
הטומאה, אם נגע בהם
מתכות נעשה כיוצא בו ואם
נגע במת היו אבי אבות
ואם בטמא מת נגע הוי
אב, אבל ראשון ושני אין
מטמאין כלים (חולין א.)

מוסף תוספות

א. (ד)לִישׁ דְּהָכָא אִין.
עושה דְּבִיעִי אִין בְּקוּדֶשׁ.
ז. קִרְבִּי. ב' שָׁמַע
טבִּי' בִּמְקַצֵּת פֶּסֶל אֶת
מִנְהַל דְּרוּק פֶּסֶל אֶת
בָּטוּל דְּרוּק. א' מוֹס', שֶׁלֵּק.
י. מן הַתְּרוּמָה.
שִׁפְסוּל בְּתוּרְמוֹה אִין
עושה דְּבִיעִי בְּקוּדֶשׁ.
ה. וְהִכִּי קָאָמַר דִּישׁ
נִפְקָא לִי מִתּוֹרַת מִשְׁקָה.
ו. וְכֹל לִי שְׁוֵהוּ
קְרוּשׁ אִינוּ לֵא אֹכֵל וְלֵא
מִשְׁקָה. מוֹס' הִרָאָה.
ז. [וְ]תוֹרַת מִשְׁקָה. שֶׁ.
ח. מוֹתָר לְעִשְׁתּוּהוּ אִין.
ט. אִין לומַר דִּסְבָּרָא
הוּא דְּלִבֵּיעִי אִין אִיסוּר
מִטְּמָאָה, דְּלֵא לְרִיל שְׁמוֹ
בְּרַפְרָא בְּעִיל אִין לִפְטִין
אִיסוּר מִטְּמָאָה. מוֹס'
שֶׁלֵּק. לְעִשְׁתּוּהוּ שְׁנִי
שֶׁ.
י. א' [ש]מִתּוֹת לְעִשְׁתּוּהוּ שְׁנִי
דְּאִיסוּר. ב'. אִין
שִׁפְסוּלָה תְּרוּמָה טְהוֹרָה
עַשְׂמָה בִּפְסָה אִין.
מִגְמָא אִין מִדְּרַגְנָה.
ז. מִדְּלִיקִין שְׁנִי שִׁפְסוּל
טְבוּל וּסֵם עַם שְׁנִיטְמָא
טְבוּטָא מֵה. מוֹס' דִּישׁ.
י. דָּכַל שֶׁלֵּק אִין
דְּרַבְנָן חֲשׁוֹב טְהוֹר גְּמוּר
דְּאִיסוּר, וְנִמְצָע עֲשִׂיוֹ
לְמַעַם שֶׁן אִין טְבוּטָא.
עֲלִיו טְבוּטָא בִּידֵם מִדְּרַבְנָן.
מִסְרִים תְּלָחוּל קָלְמוֹן. מוֹ
ז. מוֹר'. עֲקִיב. מוֹ
בְּרִין. מוֹר' מִהֲרָא.
ז. נִמְצָע הִכִּי בִי הִכִּי
שְׁדִמֵּן שִׁפְסוּל מִטְּבוּבֵי דְּרַבְנָן
לִישׁ מִדְּאִיסוּרָא עֲבָרִין
לֵיךְ אִין דְּאִיסוּרָא וְדִישׁ
הִי' נִמְצָא דְּחִמֵּץ בְּכֶשֶׁל
שִׁאסוּר מִדְּרַבְנָן שְׁמוֹתָ

יז. אלא ש"מ דנהי דבמקלקלת מדאורייתא שרי לאוסופי בקלקליה, ליכא למיגמר דמיה למקלקל דרבנן. שס. יח. א"כ כי היכי דמוסיף על ר"ח פ"ב הכהנים. מוס'. טאזן. יט. דהא לא גמרין מהדדי דכ"פ. שס. צנור מירורו ועילור הירושלמי.